

**ΕΝΩΣΗ ΔΗΜΟΤΙΚΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ
ΥΔΡΕΥΣΗΣ ΑΠΟΧΕΤΕΥΣΗΣ
- Ε.Δ.Ε.Υ.Α. -**

Παπακυριαζή 37-43, 412 22 Λάρισα
Τηλ.2410258261, Fax 2410532347,
e-mail:info@edeysa.gr
web:www.edeysa.gr

**Η ΣΥΜΒΟΛΗ ΤΩΝ Δ.Ε.Υ.Α. ΣΤΗΝ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΟΥ ΤΟΜΕΑ
ΥΔΡΕΥΣΗΣ-ΑΠΟΧΕΤΕΥΣΗΣ- «ΚΑΛΛΙΚΡΑΤΗΣ» : ΕΝΑ ΚΡΙΣΙΜΟ
ΣΤΑΥΡΟΔΡΟΜΙ ΓΙΑ ΤΙΣ Δ.Ε.Υ.Α.**

(αντί έκθεσης πεπραγμένων της Ε.Δ.Ε.Υ.Α. έτους 2010 και προγραμματισμού 2011)

Μιχάλης Ταμήλος,τ. Δήμαρχος Τρικκαίων, Πρόεδρος Ε.Δ.Ε.Υ.Α.

Εισαγωγή

Κυρίες και Κύριοι,

Οι πολύ δύσκολες και κρίσιμες δημοσιονομικά στιγμές που διανύει η χώρα μας, αλλά και οι υφιστάμενες συνθήκες στον τομέα μας που όπως είναι φυσικό και αναπόφευκτο πλήττεται από την κρίση, μάς οδήγησαν να επιλέξουμε να αναφερθούμε όχι στα πεπραγμένα και τον προγραμματισμό της ΕΔΕΥΑ (εξάλλου λίγο ως πολύ όλοι γνωρίζετε τις δραστηριότητες της Ένωσης μέσω της αδιάλειπτης ενημέρωσης) ως είθισται στις Γ.Σ. ,αλλά στην συμβολή των Δ.Ε.Υ.Α. στη βελτίωση και ανάπτυξη του τομέα ύδρευσης – αποχέτευσης της χώρας μας. Και μια και οι υφιστάμενες συνθήκες του τομέα μας μεταβλήθηκαν και προσδιορίζονται πλέον από την εφαρμογή στις Δ.Ε.Υ.Α. του «Καλλικράτη» θα ήταν σοβαρή παράλειψή μας να μην αναφερθούμε στα προβλήματα και τις προοπτικές των Δ.Ε.Υ.Α. μετά την εφαρμογή του. Βεβαίως, έχουμε αναφερθεί επανειλημμένα στο θέμα αυτό, αλλά οι αναφορές μας ήταν περισσότερο θεωρητικές, ενώ οι παρούσες εκτιμήσεις μας μπορούν να βασισθούν σε ένα μεγάλο βαθμό σε πραγματικές συνθήκες.

Η αλήθεια είναι ότι μετά τις δημοτικές εκλογές του 2010 και κυρίως μετά την έναρξη της εφαρμογής του «Καλλικράτη» στις αρχές του 2011 γίναμε αποδέκτες έντονου και συνεχούς προβληματισμού από την πλευρά των νέων δημοτικών αρχών όσον αφορά στη διατήρηση των Δ.Ε.Υ.Α. ως φορέων διαχείρισης του τομέα ύδρευσης – αποχέτευσης στην περιοχή αρμοδιότητάς τους. Ο προβληματισμός και τα συνακόλουθα διλήμματα αφορούσαν και αφορούν, κυρίως, υπερχρεωμένες και μικρού μεγέθους Δ.Ε.Υ.Α, αλλά ο «ιός» μόλυνε και Δ.Ε.Υ.Α. μεσαίου μεγέθους που αντιμετωπίζουν σχετικά σοβαρά οικονομικά προβλήματα. Ο προβληματισμός εστιάσθηκε σε καθαρά οικονομικούς λόγους π.χ. ίδια συμμετοχή των Δ.Ε.Υ.Α. στα έργα, ΦΠΑ, χρέη των Δ.Ε.Υ.Α. χωρίς να λαμβάνονται καθόλου υπόψη ποιοτικά κριτήρια που θα έπρεπε να κυριαρχούν στην προκειμένη περίπτωση και χωρίς να γίνεται αξιολόγηση των Δ.Ε.Υ.Α. με αξιολογικούς δείκτες και ενισχύθηκε τόσο από τη δυσμενή δημοσιονομική συγκυρία όσο και από τα προβλήματα που προέκυψαν από την εφαρμογή του «Καλλικράτη» στις Δ.Ε.Υ.Α. Ευτυχώς, και μετά τους αρχικούς κλυδωνισμούς σε ελάχιστες περιπτώσεις οδηγήσαμε σε διάλυση των Δ.Ε.Υ.Α. και σε μεταφορά των αντίστοιχων υπηρεσιών στους οικείους Δήμους. Ως Ε.Δ.Ε.Υ.Α., ωστόσο, οφείλουμε να υπερασπισθούμε και να αναδείξουμε το έργο των Δ.Ε.Υ.Α. και την συμβολή τους στην ανάπτυξη του τομέα ύδρευσης και αποχέτευσης ώστε να

εδραιωθεί η θέση τους και να ενισχυθεί ο ρόλος τους.

Η συμβολή των Δ.Ε.Υ.Α. στην ανάπτυξη του τομέα ύδρευσης – αποχέτευσης – Πλεονεκτήματα των Δ.Ε.Υ.Α. σε σχέση με τις δημοτικές υπηρεσίες ύδρευσης - αποχέτευσης

Στις αρχές της δεκαετίας του '80 ο τομέας ύδρευσης-αποχέτευσης (και ιδιαίτερα ο τομέας αποχέτευσης) στη χώρα μας παρουσίαζε σημαντική υστέρηση σε σχέση με τις υπόλοιπες ευρωπαϊκές χώρες. Οι υπηρεσίες ύδρευσης-αποχέτευσης παρέχονταν από τους ΟΤΑ α' βαθμού, με όλα τα προβλήματα που συνεπάγονταν η κατάσταση αυτή (μεγάλη γραφειοκρατία, έλλειψη ευελιξίας, έλλειψη εξειδικευμένου προσωπικού και της απαραίτητης τεχνογνωσίας, περιορισμένοι πόροι που με δυσκολία αξιοποιούνταν κ.α.). Η κατάσταση αυτή που είχε σημαντικές κοινωνικές και, κυρίως, περιβαλλοντικές επιπτώσεις οδήγησε την Πολιτεία στην παροχή κινήτρων στους Δήμους ώστε να ιδρύσουν αυτοτελείς και σχετικά ευέλικτες δημοτικές επιχειρήσεις με αποκλειστικό αντικείμενο την ύδρευση και αποχέτευση της περιοχής αρμοδιότητάς τους. Η παροχή αυτών των κινήτρων δόθηκε μέσω του ν. 1069/80 που αποτελεί μέχρι σήμερα το βασικό θεσμικό πλαίσιο των Δ.Ε.Υ.Α. και ο οποίος παρά τα μειονεκτήματά του που κατά καιρούς επισημάνθηκαν από τις Δ.Ε.Υ.Α. και την Ε.Δ.Ε.Υ.Α. λειτούργησε ικανοποιητικά ως το βασικό εργαλείο βελτίωσης και εκσυγχρονισμού του τομέα ύδρευσης-αποχέτευσης.

Οι Δ.Ε.Υ.Α. από το θεσμικό τους πλαίσιο, τον ν. 1069/80 ανέλαβαν αρχικά τρεις βασικές υποχρεώσεις: Να εξασφαλίσουν πόσιμο νερό επαρκούς ποσότητας και άριστης ποιότητας στους καταναλωτές, να καθαρίσουν το χρησιμοποιημένο νερό προκειμένου να τό απορρίψουν σε κάποιον αποδέκτη και να διευθετήσουν την απορροή των όμβριων υδάτων με στόχο την αντιπλημμυρική προστασία του αστικού ιστού. Οι Δ.Ε.Υ.Α. με αλληπάλληλες τροποποιήσεις του ιδρυτικού τους νόμου μπορούν πλέον να επεκτείνουν το αντικείμενο τους στην άρδευση, στις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, στο φυσικό αέριο και στην εμφιάλωση και εμπορία νερού.

Στην πρώτη 20ετία μετά την ψήφιση του ν. 1069/80 ιδρύθηκαν και λειτούργησαν κυρίως μεγάλες και μεσαίου μεγέθους Δ.Ε.Υ.Α. Η εφαρμογή του «Καποδίστρια» στα τέλη της δεκαετίας του '90 είχε ως αποτέλεσμα την σύσταση και λειτουργία δεκάδων Δ.Ε.Υ.Α. Δεν θα ήταν υπερβολή να ισχυρισθούμε ότι η αθρόα σύσταση Δ.Ε.Υ.Α μετά τον «Καποδίστρια» έγινε χωρίς να ληφθούν υπόψη αντικειμενικά κριτήρια βιωσιμότητας και αυτό είχε ως συνέπεια να εξελιχθούν κάποιες Δ.Ε.Υ.Α. σε προβληματικές επιχειρήσεις. Υπήρξαν, μάλιστα, περιπτώσεις που ιδρύθηκαν Δ.Ε.Υ.Α. μόνο και μόνο για να εισπράξουν την ετήσια επιχορήγηση από τον κρατικό προϋπολογισμό.

Για να έχουμε μία εικόνα της εξέλιξης των Δ.Ε.Υ.Α. από άποψη αριθμητική σε σχέση με τους νόμους που επέφεραν αλλαγές στον τομέα ύδρευσης-αποχέτευσης και ως συνέπεια των αλλαγών στον αυτοδιοικητικό χάρτη θα μπορούσαμε να παρατηρήσουμε τα εξής:

Το 2010 και δώδεκα περίπου χρόνια μετά την εφαρμογή του «Καποδίστρια» λειτουργούσαν **227 Δ.Ε.Υ.Α.** που εξυπηρετούσαν πληθυσμό **4.300.000 κατοίκων**. Σήμερα, έξι μήνες μετά την εφαρμογή του «Καλλικράτη» και τις προβλεφθείσες συγχωνεύσεις οι Δ.Ε.Υ.Α. μειώθηκαν σε **139** με εξυπηρετούμενο πληθυσμό **5.200.000** κατοίκων περίπου, ενώ θα πρέπει να συσταθούν και άλλες **52 Δ.Ε.Υ.Α.** από Δήμους με πληθυσμό μεγαλύτερο των 10.000 κατοίκων.

Στα 30 περίπου χρόνια της λειτουργίας τους οι Δ.Ε.Υ.Α. προέβησαν σε επενδύσεις

8,5 δις περίπου (σημερινές τιμές) τιμές συμβάλλοντας τόσο στη δημιουργία σύγχρονων υποδομών στην περιφέρεια όσο και στην προστασία του περιβάλλοντος και την τόνωση των τοπικών κοινωνιών μέσω της αύξησης της απασχόλησης. Επίσης, από στοιχεία που συγκεντρώσαμε από τις Δ.Ε.Υ.Α. προκύπτει ότι οι Δ.Ε.Υ.Α. ενισχύουν σε ετήσια βάση τις τοπικές κοινωνίες με τουλάχιστον 500 εκ. €, ενώ συνεισφέρουν ετησίως στο κράτος: α)σε ασφαλιστικές εισφορές με ποσό που ξεπερνά τα 50 εκ.€ και β)σε ΦΠΑ και φόρους με ποσό που ξεπερνά τα 120 εκ. € ετησίως.

Η λειτουργία των Δ.Ε.Υ.Α. παρόλα τα θεσμικά και οικονομικά προβλήματα που κατά καιρούς αντιμετώπισαν και αντιμετωπίζουν ανέδειξε τα σημαντικά πλεονεκτήματά τους σε σχέση με τους Ο.Τ.Α. δικαιώνοντας τους υπέρμαχους του ν. 1069/80 και των Δ.Ε.Υ.Α., αλλά και όλους που ισχυρίζονται ότι χωρίς τις Δ.Ε.Υ.Α. ο τομέας ύδρευσης-αποχέτευσης θα ήταν ακόμα πολύ πίσω σε σχέση με τους αντίστοιχους τομείς των χωρών-μελών της Ε.Ε.

Τα πλεονεκτήματα αυτά θα μπορούσαν να συνοψισθούν στα εξής:

- 1. Ο μεγάλος βαθμός εξειδίκευσης που διαθέτουν οι Δ.Ε.Υ.Α. στην κατασκευή έργων υποδομής και η συγκέντρωση τεχνογνωσίας που αφορά τόσο στην κατασκευή όσο και στην λειτουργία των Δ.Ε.Υ.Α. και την παροχή των υπηρεσιών στους δημότες.**
- 2. Η ευελιξία που διακρίνει τις Δ.Ε.Υ.Α. σε σχέση με τους ΟΤΑ, ευελιξία που θα πρέπει να ενισχυθεί θεσμικά ώστε να διευκολύνει το έργο των Δ.Ε.Υ.Α. Γεγονός είναι ότι τον τελευταίο καιρό η ευελιξία των Δ.Ε.Υ.Α., η λειτουργία τους με ιδιωτικοοικονομικά κριτήρια και σύμφωνα με τους κανόνες της ιδιωτικής οικονομίας όπως ο ιδρυτικός τους νόμος σαφώς ορίζει, έχουν αποδυναμωθεί από τη διοίκηση και την Πολιτεία με τρόπο που αναιρεί το μη δημόσιο (αλλά σταθερά κοινωφελή) χαρακτήρα τους. Ο ν. 1069/80 έχει εξοπλίσει τις Δ.Ε.Υ.Α. με ευελιξία απαραίτητη για την εκπλήρωση των σκοπών τους και τη διαχείριση του αντικειμένου τους. Ο ν. 1069/80 αποτελεί το ισχύον θεσμικό και κανονιστικό πλαίσιο των Δ.Ε.Υ.Α. και θα πρέπει να τηρείται.**
- 3. Η υψηλή ικανότητά τους στην παραγωγή έργων κοινωνικής ωφέλειας όπως είναι τα έργα ύδρευσης-αποχέτευσης και επεξεργασίας αστικών υγρών αποβλήτων. Χάρη στις Δ.Ε.Υ.Α., κυρίως, απορροφήθηκαν σημαντικά κονδύλια των Κοινοτικών Πλαισίων Στήριξης και τηρήθηκαν σε μεγάλο βαθμό οι Οδηγίες και οι Κανονισμοί της Ε.Ε. που αφορούν στον τομέα ύδρευσης - αποχέτευσης.Χωρίς τις Δ.Ε.Υ.Α. η χώρα μας θα είχε οδηγηθεί πολύ περισσότερες φορές ενώπιον του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου όπως έγινε σε άλλες περιπτώσεις για παράβαση κανόνων του περιβαλλοντικού δικαίου.**
- 4. Η θεσμική τους δυνατότητα να διευρύνουν το αντικείμενό τους σε δραστηριότητες περιβαλλοντικού χαρακτήρα και η συμβολή τους στην ανάπτυξη των τοπικών κοινωνιών. Θα πρέπει, ωστόσο, το αναπτυξιακό «βάρος» των Δ.Ε.Υ.Α. και ο περιβαλλοντικός τους ρόλος να τύχουν θεσμικής αναγνώρισης και κατοχύρωσης ώστε να υπάρξουν και πρακτικές συνέπειες όπως η συμμετοχή τους σε δράσεις και προγράμματα αναπτυξιακού και περιβαλλοντικού χαρακτήρα.**

Τα παραπάνω πλεονεκτήματα των Δ.Ε.Υ.Α. συνέβαλαν στη δημιουργία μίας πραγματικότητας στο χώρο της ύδρευσης-αποχέτευσης η οποία μπορεί να συνοψισθεί στα εξής:

Στους Δήμους που δεν λειτουργούν Δ.Ε.Υ.Α. η υπηρεσία ύδρευσης αποτελεί μία

υποβαθμισμένη και πολλές φορές αναποτελεσματική υπηρεσία. Η διαχείριση του νερού είναι σε πολλές περιπτώσεις ελλιπής και τούτο επιβεβαιώνεται από το γεγονός ότι στις περισσότερες των περιπτώσεων τα δίκτυα είναι ταυτόχρονα ύδρευσης και άρδευσης, χωρίς όμως εξ αρχής να προορίζονται γι' αυτόν τον σκοπό και χωρίς να έχει γίνει η απαιτούμενη υδρογεωλογική μελέτη. Αποτέλεσμα των παραπάνω είναι να δημιουργείται πρόβλημα με την ομαλή υδροδότηση των οικισμών. Επίσης, τα πιο πολλά αντλιοστάσια - δεξαμενές είναι σε κακή κατάσταση εγκυμονώντας σοβαρούς κινδύνους για την δημόσια υγεία. Το προσωπικό των δήμων στο τομέα της ύδρευσης είναι ελλιπές και χωρίς εξειδίκευση, ενώ τα υδρόμετρα είναι είτε χαλασμένα είτε μη προσβάσιμα.

Στον τομέα της αποχέτευσης σήμερα έχουν κατασκευασθεί στην Ελλάδα 350 περίπου ΕΕΛ (για οικισμούς από 1.000 κατοίκους και άνω).

Η ύπαρξη των Δ.Ε.Υ.Α. είναι ο κυριότερος λόγος που ολοκληρώθηκαν πολλά έργα αποχέτευσης και λειτουργούν τα έργα αυτά σήμερα ασύγκριτα καλύτερα από ό,τι στο παρελθόν. Από όλες τις κατά καιρούς απογραφές των έργων προκύπτει ότι:

Όλα σχεδόν τα έργα Βιολογικών καθαρισμών για πάνω από 5.000 ισοδύναμους κατοίκους έχουν ολοκληρωθεί ή λειτουργούν με τρόπο ικανοποιητικό με την ευθύνη των Δ.Ε.Υ.Α.

Αντιθέτως, όσα έργα βιολογικών καθαρισμών διαχειρίζονται Δήμοι, συνήθως λειτουργούν με πολλά προβλήματα λόγω έλλειψης προσωπικού και εμπειρίας ή και ευελιξίας για την αντιμετώπιση των λειτουργικών τους προβλημάτων. Δεν θα ήταν υπερβολή, αν λέγαμε, ότι πολλά έργα βιολογικών καθαρισμών σε πόλεις χωρίς Δ.Ε.Υ.Α. έχουν εγκαταλειφθεί τελείως με αποτέλεσμα να έχουν σπαταληθεί επενδύσεις πολλών εκ. ευρώ.

Πέρα, όμως, από τους βιολογικούς καθαρισμούς οι Δ.Ε.Υ.Α. συμβάλλουν ιδιαίτερα στην προστασία της δημόσιας υγείας και την πρόληψη των ασθενειών παρέχοντας άφθονο και υγιεινό νερό στους καταναλωτές. Ενας σημαντικός αριθμός Δ.Ε.Υ.Α. ασχολείται συστηματικά με την παρακολούθηση και τον έλεγχο της ποιότητας του παρεχόμενου πόσιμου νερού εφαρμόζοντας τις Οδηγίες τόσο της Ε.Ε. όσο και του Παγκόσμιου Οργανισμού Υγείας και διαθέτει εργαστήρια και εξειδικευμένο προσωπικό για τον σκοπό αυτό. Οι Δ.Ε.Υ.Α. εφαρμόζουν πλήρως την εθνική νομοθεσία και την νομοθεσία της Ε.Ε. για το πόσιμο νερό και οι καταναλωτές τους εγγυημένα πίνουν νερό που ελέγχεται στην ποιότητά του.

Για την αντιμετώπιση της λειψυδρίας οι Δ.Ε.Υ.Α. έχουν προβεί σε εκτεταμένη αντικατάσταση των παλαιών δικτύων ύδρευσης ώστε να μειώσουν σημαντικά τις διαρροές. Επιπλέον, χρησιμοποιούν όλες τις βέλτιστες διαθέσιμες τεχνικές για τη διαφύλαξη των υδατικών πόρων και τα τελευταία χρόνια οργανώνουν ευρείες ενημερωτικές καμπάνιες για την πληροφόρηση του καταναλωτικού κοινού ώστε να γίνει πλέον συνείδηση ότι το νερό είναι ένας φυσικός πόρος «εν ανεπαρκεία».

Βεβαίως, δεν θα είμασταν αντικειμενικοί αν δεν παραδεχόμασταν ότι οι Δ.Ε.Υ.Α. αντιμετώπισαν και αντιμετωπίζουν προβλήματα.

Ειδικότερα:

Τα οικονομικά μέσα που διατέθηκαν στις Δ.Ε.Υ.Α. ήταν:

α. Δωρεάν επιχορήγηση του Προγράμματος Δημοσίων Επενδύσεων (Π.Δ.Ε.) σε ποσοστό μέχρι 35% των δαπανών για μελέτες και κατασκευές.

β. Για την κάλυψη του υπόλοιπου 65% των δαπανών που αποτελεί ίδια συμμετοχή

των Δ.Ε.Υ.Α. (δηλ. των δημοτών) ο ν. 1069/80 θεσπίζει:

I. Τη δυνατότητα δανεισμού των Δ.Ε.Υ.Α. από το Ταμείο Παρακαταθηκών και Δανείων, κυρίως, και από την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων μέσω του Π.Δ.Ε.

II. Ειδικό τέλος 80% επί της αξίας του νερού που καταναλώνεται για μία δεκαετία που στην συνέχεια έγινε για μία εικοσαετία.

III. Ειδικό τέλος 3% στο ακαθάριστο εισόδημα από οικοδομές, τέλος που καταργήθηκε με τον νόμο 2065/92 και αντικαταστάθηκε με ένα ποσό που εγγράφεται κάθε έτος στον Κρατικό Προϋπολογισμό και κατανέμεται με ΚΥΑ στις Δ.Ε.Υ.Α. με βάση πληθυσμιακά κριτήρια. Το ποσό αυτό προορίζεται για αποπληρωμή των δανείων τους και για κατασκευή έργων. Για το 2011 η παραπάνω πίστωση θα κατανεμηθεί στις Δ.Ε.Υ.Α. μέσω των Κεντρικών Αυτοτελών Πόρων και ήδη η ΚΕΔΚΕ το Φεβρουάριο του τρέχοντος έτους πρότεινε με απόφασή της στο Υπουργείο Εσωτερικών να κατανεμηθεί στις Δ.Ε.Υ.Α. ποσό 33 εκ. €.

Τα παραπάνω οικονομικά μέσα ήταν ανεπαρκή για τις Δ.Ε.Υ.Α., αφού τα έργα ύδρευσης-αποχέτευσης είναι υψηλού κόστους κατασκευής, συντήρησης και λειτουργίας λόγω του μεγέθους τους και των απαιτήσεών τους σε υψηλή τεχνολογία και δεν είναι έργα άμεσης απόδοσης. Ταυτοχρόνως, το χρηματοδοτικό καθεστώς των έργων τους κρίνεται ως δυσμενές και άδικο σε σχέση με την Αθήνα και Θεσσαλονίκη που μέχρι την μετοχοποίηση των εταιρειών τους χρηματοδοτούνταν 100% για την κατασκευή των έργων τους χωρίς να καταβάλουν ίδια συμμετοχή.

Αποτέλεσμα των παραπάνω, αλλά και άλλων παραγόντων όπως η υποτιμολόγηση των παρεχόμενων από τις Δ.Ε.Υ.Α. υπηρεσιών, η ύπαρξη πλεονάζοντος προσωπικού, η μη εφαρμογή των διατάξεων του ν. 1069/80 για το ειδικό τέλος 80%, ήταν να υφίστανται σήμερα Δ.Ε.Υ.Α. με σοβαρά οικονομικά προβλήματα.

Πέρα όμως από τα παραπάνω θα πρέπει να τονισθούν και τα εξής:

Το τελευταίο διάστημα λόγω αδράνειας και ελλιπούς υποστήριξης από τα συναρμόδια για τις Δ.Ε.Υ.Α. Υπουργεία δημιουργήθηκε σύγχυση ως προς την εφαρμογή του άρθρου 13 του ν. 1069/80.

Ειδικότερα:

Στο άρθρο 13 του Ν.1069/80 αναφέρονται τα εξής :

«Προκειμένου περί των εν εκτελέσει τμημάτων έργων υδρεύσεως και αποχετεύσεως εις πόλεις με πραγματικόν πληθυσμόν 10.000 κατοίκων και άνω, όπως αυτός εμφανίζεται εις τους επισήμους πίνακας αποτελεσμάτων της τελευταίας απογραφής του πληθυσμού, οι οποίοι έχουν δημοσιευθεί εις την Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, η χρηματοδότησις των εκ του ΠΔΕ θα εξακολουθήσει να γίνεται υπό τους αυτούς μέχρι τούδε όρους και δια διάστημα μη δυνάμενον να υπερβεί τους 12 μήνας από της ισχύος του παρόντος νόμου. Από της παρελεύσεως της ανωτέρω προθεσμίας η χρηματοδότησις προς αποπεράτωση των εν εκτελέσει έργων εκ του ΠΔΕ εις τας ανωτέρω πόλεις θα γίνεται αποκλειστικώς προς τας δημοτικές και κοινοτικές επιχειρήσεις υδρεύσεως και αποχετεύσεως και θα διέπεται υπό των διατάξεων της παρ. 1 του παρόντος άρθρου».

Από την παραπάνω διάταξη προκύπτει ότι η σύσταση και λειτουργία Δ.Ε.Υ.Α. είναι υποχρεωτική για Δήμους άνω των 10.000 κατοίκων, αφού μόνο αν ο Δήμος με πληθυσμό μεγαλύτερο από 10.000 κατοίκους συστήσει Δ.Ε.Υ.Α. θα χρηματοδοτηθεί για έργα ύδρευσης - αποχέτευσης από το Π.Δ.Ε και τα

ευρωπαϊκά προγράμματα. Η διάταξη αυτή δεν έχει γίνει απολύτως κατανοητή τόσο από τους Δήμους όσο και από τους φορείς της Πολιτείας και είναι ορατός ο κίνδυνος να κληθούν οι Δήμοι ως τυχόν δικαιούχοι έργων αρμοδιότητας των ΔΕΥΑ να καταβάλουν συμμετοχή 35%, ενώ η συμμετοχή των Δ.Ε.Υ.Α. είναι συνήθως της τάξης του 13% πέρα από το γεγονός ότι οι Δ.Ε.Υ.Α. έχουν προτεραιότητα στις εντάξεις και χρηματοδοτήσεις έργων από ευρωπαϊκά προγράμματα.

Για να διευκρινισθεί το θέμα που κρίνεται ως ζωτικής σημασίας για τις Δ.Ε.Υ.Α. και να πάψει η σύγχυση ζητήσαμε σχετικά πρόσφατα από το Υπουργείο Εσωτερικών να επιβεβαιώσει με ρητό και κατηγορηματικό τρόπο την ισχύ της εν λόγω διάταξης ώστε να γίνει απολύτως κατανοητό στο χώρο της Τοπικής Αυτοδιοίκησης ότι η σύσταση Δ.Ε.Υ.Α. σε Δήμους με πληθυσμό μεγαλύτερο των 10.000 κατοίκων είναι μονόδρομος αφού σε αντίθετη περίπτωση δεν θα χρηματοδοτηθούν για την εκτέλεση των σχετικών έργων. Μέχρι στιγμής δεν είχαμε την σχετική απάντηση, αλλά ευελπιστούμε ότι το ζήτημα θα διευθετηθεί το συντομότερο δυνατό.

Αξίζει να σημειωθεί ότι πέρα από το παραπάνω αίτημα ζητήσαμε από το Υπουργείο Εσωτερικών να επανεξετάσει το θέμα της ίδιας συμμετοχής των Δ.Ε.Υ.Α. στις δαπάνες των έργων τους προς την κατεύθυνση της μείωσής της.

«Καλλικράτης»: Ένα κρίσιμο σταυροδρόμι για τις Δ.Ε.Υ.Α.

Η αναγνώριση από τον «Καλλικράτη» σε κάθε Δήμο της δυνατότητας να έχει Δ.Ε.Υ.Α. αποτέλεσε ουσιαστικά αναγνώριση του έργου που επιτέλεσαν οι Δ.Ε.Υ.Α. στα τριάντα χρόνια της λειτουργίας τους και άνοιξε προοπτικές για τις επιχειρήσεις.

Πριν από ένα περίπου χρόνο κι ενώ ο «Καλλικράτης» γινόταν νόμος του Κράτους την ημέρα ακριβώς της Γ.Σ. της Ε.Δ.Ε.Υ.Α. προσπαθήσαμε να ανιχνεύσουμε τα προβλήματα και τις προοπτικές που ο ν. 3852/2010 θα δημιουργούσε στις Δ.Ε.Υ.Α.

Ας ανατρέξουμε συνοπτικά στις απόψεις και παρατηρήσεις της Ε.Δ.Ε.Υ.Α. όπως αυτές συμπυκνώθηκαν στην σχετική εισήγηση:

Με την εφαρμογή του «Καλλικράτη» ένας αριθμός από Δ.Ε.Υ.Α. συγχωνεύονται ώστε η συντριπτική πλειοψηφία τους να αντιστοιχεί σε ΟΤΑ με πληθυσμό μεγαλύτερο των 10.000 κατοίκων. Με τον τρόπο αυτό αποκτούν ισχυρότερα εχέγγυα βιωσιμότητας, ενώ όπου δεν υπάρχει Δ.Ε.Υ.Α. στους νέους «Καλλικρατικούς» ΟΤΑ δημιουργούνται ευσίωνες προϋποθέσεις ίδρυσης βιώσιμης Δ.Ε.Υ.Α. Οι μεσαίες και μεγάλες Δ.Ε.Υ.Α. που θα αναλάβουν είτε μικρές Δ.Ε.Υ.Α. είτε άλλους Δήμους χωρίς Δ.Ε.Υ.Α. θα ενδυναμωθούν και παρόλους τους κλυδωνισμούς που θα αντιμετωπίσουν στην αρχή, έχουν βάσιμες προοπτικές να ισορροπήσουν και να αναπτυχθούν παραπέρα.

Με την εφαρμογή του «Καλλικράτη» αυξάνει ο αριθμός των μεγάλων και μεσαίων Δ.Ε.Υ.Α., ενώ μειώνεται αισθητά ο αριθμός των μικρών Δ.Ε.Υ.Α. Η εξέλιξη αυτή κρίνεται ως θετική, αφού δημιουργεί προϋποθέσεις και εχέγγυα για βιώσιμες και υγιείς επιχειρήσεις.

Η διεύρυνση των Διοικητικών ορίων των Δ.Ε.Υ.Α. με τον «Καλλικράτη» αρχικά θα δημιουργήσει κυρίως προβλήματα οργανωτικής φύσης. Μακροπρόθεσμα, όμως θα δημιουργήσει οφέλη και οικονομίες κλίμακος.

Η ανάπτυξη νέου οργανογράμματος θα δημιουργήσει πρόβλημα έως ότου αυτό αφομοιωθεί από το προσωπικό, το οποίο θα πρέπει να λειτουργεί πλέον με νέα δεδομένα.

Η διεύρυνση θα έχει ως αποτέλεσμα την σημαντική αύξηση του κόστους λειτουργίας των Δ.Ε.Υ.Α., ενώ η νέα διευρυμένη Δ.Ε.Υ.Α. θα αναλάβει να κατασκευάσει νέα έργα και να συντηρήσει τα υπάρχοντα.

Είναι, επίσης, αμφίβολο αν θα μπορέσει η κάθε Δ.Ε.Υ.Α. να τιμολογήσει σύμφωνα με τον Ν. 1069/80, ή αν θα υπάρξουν ανάλογα προβλήματα με αυτά που παρουσιάστηκαν μετά την εφαρμογή του «Καπποδίστρια». Ακόμη και σήμερα κάποιες Δ.Ε.Υ.Α. δυσκολεύονται να εφαρμόσουν την τιμολογιακή πολιτική που προβλέπεται από τον Ν. 1069/80. Θα πρέπει να σημειωθεί, μάλιστα, ότι σήμερα οι Δ.Ε.Υ.Α. θα πρέπει να προβούν και σε ανάκτηση του κόστους του νερού σύμφωνα με τις επιταγές της Οδηγίας 2000/60/ΕΕ και του ν. 3199/2003.

Ταυτόχρονα, όμως η εφαρμογή του «Καλλικράτη» θα δημιουργήσει ευκαιρίες για τις Δ.Ε.Υ.Α. οι οποίες αν αξιοποιηθούν επαρκώς θα εξυγιάνουν το χώρο.

Ειδικότερα:

1. Οι μικρές Δ.Ε.Υ.Α. που υπολειπούν και αντιμετώπιζαν προβλήματα βιωσιμότητας θα ενσωματωθούν σε μεγαλύτερες.
2. Σε βάθος χρόνου οι Δ.Ε.Υ.Α. θα ενδυναμωθούν και ενισχυθούν, αφού θα διευρύνουν την πελατειακή τους βάση και άρα θα αυξήσουν τα έσοδά τους.
3. Η ενδυνάμωσή τους θα δώσει στις Δ.Ε.Υ.Α. τη δυνατότητα να αποκτήσουν μεγαλύτερη εξειδίκευση, αλλά και να διευρύνουν το αντικείμενό τους πέρα από την ύδρευση και την αποχέτευση και σε άλλους τομείς σύμφωνα με τις δυνατότητες που παρέχει σ' αυτές το θεσμικό τους πλαίσιο π.χ. ανανεώσιμες πηγές ενέργειας.

Για να επιτευχθούν, όμως, τα παραπάνω θα πρέπει οι Δ.Ε.Υ.Α. εγκαίρως να προβούν στην **λήψη των απαραίτητων μέτρων** ώστε η προσαρμογή τους στην νέα κατάσταση να είναι ομαλή και χωρίς σοβαρά προβλήματα.

Τα μέτρα αυτά θα πρέπει να αφορούν κυρίως στην μείωση του κόστους λειτουργίας, στην αναδιάρθρωση της δομής των επιχειρήσεων, στον περιορισμό της γραφειοκρατίας, στην εφαρμογή του ν. 1069/80 κυρίως όσον αφορά στην τιμολογιακή πολιτική και το ειδικό τέλος 80%, στη βελτίωση των παρεχόμενων υπηρεσιών, στη διεύρυνση του αντικειμένου τους.

Η λήψη των παραπάνω μέτρων δεν θα είναι, ωστόσο, αρκετή αν δεν συνδυασθεί και με μία γενναία αλλαγή του **«θεσμικού περιβάλλοντος»** μέσα στο οποίο λειτουργούν και θα κληθούν να λειτουργήσουν οι Δ.Ε.Υ.Α.

Σήμερα και έξι μήνες μετά την εφαρμογή του «Καλλικράτη» στις Δ.Ε.Υ.Α. διαπιστώνουμε τα εξής:

Οι συγχωνεύσεις των Δ.Ε.Υ.Α. έχουν σχεδόν ολοκληρωθεί. Δυστυχώς, το Υπουργείο Εσωτερικών και παρόλο που πριν από την εφαρμογή του «Καλλικράτη» έδειξε διάθεση συνεργασίας με την Ε.Δ.Ε.Υ.Α. στην συνέχεια αδιαφόρησε και αρκέστηκε στην έκδοση μίας όλης κι όλης εγκυκλίου η οποία περισσότερη σύγχυση δημιούργησε παρά έλυσε προβλήματα. Ετσι οι Δ.Ε.Υ.Α. που ήταν υποχρεωμένες να συγχωνευθούν συγχωνεύθηκαν με όποιο τρόπο έκρινε σωστό η καθεμιά. Ο προβλεπόμενος από τον «Καλλικράτη» προληπτικός και κατασταλτικός έλεγχος από το Ελεγκτικό Συνέδριο συνάντησε σημαντικά εμπόδια και τελικώς είχαμε την αναστολή του μέχρι να ολοκληρωθούν οι διαδικασίες που προέβλεπε ο «Καλλικράτης». Η πρόσφατη έναρξη του ελέγχου για κάποιες Δ.Ε.Υ.Α. δημιούργησε νέα προβλήματα όπως για παράδειγμα σε σχέση με το καθεστώς προμηθειών των

Δ.Ε.Υ.Α., αφού κάποιες υπηρεσίες του Ελεγκτικού Συνεδρίου θεωρούν ότι οι Δ.Ε.Υ.Α. υπάγονται ως προς τις προμήθειές τους στον ΕΚΠΟΤΑ. Παραμένει, επίσης, σε εκκρεμότητα το θέμα της υποχρεωτικότητας της επέκτασης των Δ.Ε.Υ.Α. στα όρια του νέου «Καλλικρατικού» Δήμου, θέμα για το οποίο ζητήσαμε από το Υπουργείο Εσωτερικών απάντηση, χωρίς μέχρι στιγμής να τήν έχουμε λάβει. Θα πρέπει να σημειωθεί ότι ως Ε.Δ.Ε.Υ.Α. προσπαθήσαμε με ημερίδες και έγγραφα να βοηθήσουμε τις Δ.Ε.Υ.Α. ως προς την εφαρμογή του «Καλλικράτη», αλλά από την πλευρά του Πολιτείας δεν βρήκαμε καμιά απολύτως στήριξη.

Πέρα από τα παραπάνω και αντί οι Δ.Ε.Υ.Α. να υποστηριχθούν ώστε η μετάβασή τους στα νέα δεδομένα να είναι σχετικά ομαλή, κλήθηκαν να αντιμετωπίσουν και άλλα ζητήματα όπως η εφαρμογή του Προγράμματος «Διαύγεια», χωρίς και σ' αυτή την περίπτωση να δίνονται από τη διοίκηση σαφείς οδηγίες και κατευθύνσεις για την εφαρμογή του. Ετσι στα προβλήματα και τις δυσκολίες του «Καλλικράτη» προστέθηκαν και νέα. Επίσης, αξίζει να αναφερθεί, αφού προκάλεσε μεγάλη αναστάτωση στις Δ.Ε.Υ.Α. και το θέμα του παγίου τέλους ύδρευσης. Το Υπουργείο Εσωτερικών ισχυρίστηκε με σχετικό έγγραφό του ότι η επιβολή του παγίου είναι παράνομη αφού δεν στηρίζεται σε νομοθετική διάταξη. Ως Ε.Δ.Ε.Υ.Α. αντιδράσαμε αμέσως και με σαφή και εμπειριστατωμένα επιχειρήματα αντικρούσαμε τις απόψεις του Υπουργείου, αλλά μέχρι στιγμής δεν είχαμε καμιά περαιτέρω εξέλιξη.

Με βάση τα παραπάνω η νέα διοίκηση της Ε.Δ.Ε.Υ.Α., και για να μπορέσουν οι Δ.Ε.Υ.Α. να ανταποκριθούν στις απαιτήσεις και προοπτικές που ανοίγονται για τις Δ.Ε.Υ.Α. από τον «Καλλικράτη» θα πρέπει να ζητήσει από την Πολιτεία:

- Να επιλυθούν χωρίς παραπέρα καθυστέρηση τα προβλήματα που δημιούργησε η εφαρμογή του «Καλλικράτη» στις Δ.Ε.Υ.Α. π.χ. έλεγχος από το Ελεγκτικό Συνέδριο, αποσαφήνιση του νομικού καθεστώτος των Δ.Ε.Υ.Α., διεύρυνση των Δ.Ε.Υ.Α. κ.α.
- Να αναθεωρηθεί το θεσμικό τους πλαίσιο ώστε να αποσαφηνισθεί η φύση των Δ.Ε.Υ.Α. και να ενισχυθεί η ευελιξία τους.
- Η αναθεώρηση του θεσμικού τους πλαισίου θα πρέπει να συμπεριλάβει την αναγνώριση του περιβαλλοντικού και αναπτυξιακού ρόλου των Δ.Ε.Υ.Α. ώστε να είναι επιλέξιμες σε προγράμματα και δράσεις αναπτυξιακού και περιβαλλοντικού χαρακτήρα.
- Να επιλυθούν τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι Δ.Ε.Υ.Α. και δυσχεραίνουν την λειτουργία τους όπως η ίδια συμμετοχή στα έργα τους, το πρόβλημα του τιμολογίου της ΔΕΗ, το πάγιο τέλος ύδρευσης, η απαλλαγή του Δημοσίου από το ειδικό τέλος 80% και τα τέλη αποχέτευσης κ.α. Ταυτόχρονα, να συνεχίσουν να αποδίδονται απρόσκοπτα στις Δ.Ε.Υ.Α. οι θεσμοθετημένοι πόροι τους όπως η επιχορήγηση του άρθρου 43 παρ. 2 του ν. 2065/92.
- Οι διευρυμένες Δ.Ε.Υ.Α. να ενισχυθούν οικονομικά και να χρηματοδοτηθούν απευθείας με κονδύλια που προορίζονται για έργα και υποδομές τόσο ύδρευσης και αποχέτευσης όσο και των υπόλοιπων αντικειμένων και δραστηριοτήτων που μπορούν ν' αναλάβουν οι Δ.Ε.Υ.Α.
- Τέλος, να αναγνωρισθεί θεσμικά η Ε.Δ.Ε.Υ.Α. ώστε να συμβάλλει αποτελεσματικά στη διαμόρφωση του νέου τοπίου στο χώρο των Δ.Ε.Υ.Α.

Συμπεράσματα:

Η ίδρυση και η λειτουργία των Δ.Ε.Υ.Α. είναι ο κυριότερος λόγος που κατασκευάστηκαν πολλά έργα ύδρευσης – αποχέτευσης και επεξεργασίας αστικών υγρών αποβλήτων στη χώρα μας και λειτουργούν με τρόπο ικανοποιητικό, ισοδύναμο με αυτό των υπολοίπων χωρών της Ε.Ε. Θα πρέπει να τονισθεί ότι σε όλες τις χώρες της Ε.Ε. οι υπηρεσίες ύδρευσης και αποχέτευσης παρέχονται από αυτοτελείς επιχειρήσεις και όχι από υπηρεσίες των Δήμων. Οποιαδήποτε αλλαγή του καθεστώτος παροχής υπηρεσιών ύδρευσης-αποχέτευσης θα σημάνει «πισωγύρισμα» του τομέα με απρόβλεπτες επιπτώσεις για τη δημόσια υγεία, το κοινωνικό σύνολο και το περιβάλλον.

Οι Δ.Ε.Υ.Α. λόγω του θεσμικού τους πλαισίου και των δυνατοτήτων που παρέχει έχουν επιτελέσει σημαντικό έργο σ' ένα τομέα ζωτικής σημασίας για το κοινωνικό σύνολο και έχουν να επιτελέσουν ακόμη σημαντικότερο. Χωρίς τις Δ.Ε.Υ.Α. ο τομέας ύδρευσης-αποχέτευσης θα είχε πολλές ελλείψεις και αδυναμίες. Οι Δ.Ε.Υ.Α. μετά την εφαρμογή του «Καλλικράτη» έχουν τη δυνατότητα να συνδυάσουν την μεγαλύτερη πελατειακή βάση με τις οικονομίες κλίμακας στο κόστος λειτουργίας τους. Ο εκσυγχρονισμός του θεσμικού τους πλαισίου και η στήριξή τους από την Πολιτεία θα ενισχύσει τη δυνατότητα αυτή και θα συμβάλει στην μετεξέλιξη των Δ.Ε.Υ.Α. σε υγιείς και βιώσιμες επιχειρήσεις.

Η Ε.Δ.Ε.Υ.Α. ως εκπρόσωπος των Δ.Ε.Υ.Α. θα πρέπει να πιέσει την Πολιτεία προς την κατεύθυνση της επίλυσης των προβλημάτων που αντιμετωπίζουν οι Δ.Ε.Υ.Α. και της ενίσχυσής τους ώστε να αξιοποιήσουν τις προοπτικές που ανοίγονται από τον «Καλλικράτη».
